СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 242. Джерзи Сіти, Н. Дж., середа, 16. жовтня, 1929. VOL. XXXVII. No. 242. Jersey City, N. J., Wednesday, October 16, 1929. THREE CENTS.

АМЕРИКАНСЬКА ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ ЗА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ НА СТАРІСТЬ

КОНВЕНЦІЯ РІШИЛА ВИГОТОВИТИ ВЗІР ПРОЄКТУ ТАКОГО ЗАКОНА, А РАЗОМ З ТИМ РОЗПОЧАТИ КАМПАНІЮ ЗА ЙОГО ПРИНЯТТЯМ.

ТОРОНТО (Канада), 15. жовтня. — На вчорашній сесії конвенції Американської Федерації Праці прийшло до горячої дебати над справою забезпечення робітників на старість. Були такі, що противилися такому забезпеченню, бо були тої думки, що те забезпечення відбере робітництву характер „воюючої армії". Подавляюча більшість була одначе за тим, щоби робітники чи робітниці одержували по 65 році життя річну ренту в висоті принаймні $300 на рік.

Конвенція вирішила виготовити відповідний проєкт і розпочати агітацію по стейтах в справі ухвалення цього закона стейтовими легіслятурами.

ГЕНЕРАЛЬНИЙ СТРАЙК ВІНДОКЛІНЕРІВ.

НЮ ЙОРК, 15. жовтня. — В середу відбудуться наради тутешніх робітників, котрі займаються чищенням вікон, в справі генерального віндоклінерського страйку. На страйк готово вийти 2,000 віндоклінерів. Домагаються вони 40 годин праці на тиждень, відповідного забезпечення від нещасливого випадку й тижневої платні в сумі $49.50.

АМЕРИКАНСЬКА ЛІҐА ЧЕМПІОНОМ.

30,000 ЛЮДЕЙ ПРИГЛЯДАЛОСЯ РІШАЮЧІЙ ГРІ, НА ЯКУ ПРИБУВ ПРЕЗИДЕНТ ГУВЕР.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 15. жовтня. — Вчора добула тут Американська Ліґа (знана як „Етлетикс") світовий чемпіонат щодо гри в бейзбол, побивши Народну Ліґу (знану під іменем „Кобс"). Гра була дуже завзята. Менаджер Американської Ліґи, 66-літний Конні Мек, осягнув отсим за свого менаджерства четвертий чемпіонат, що являється рекордом на тім полі. Американська Ліґа виграла на протязі трох останних літ 12 ігор, а грала всього 13 разів.

Отій рішаючій грі приглядався президент Гувер, котрий прибув до Филаделфії з Вашінгтону разом з Миссис Гувер і кількома високими урядовцями.

ЗВАЛЮЮТЬ ВИНУ ОДНІ НА ДРУГИХ.

ВАШИНГТОН, 15. жовтня. — Републиканські сенатори в незгоді. А причиною того є сенатор Бора, котрий напав на декотрих сенаторів за те, що зволікають з тарифовою справою й не держаться того, для чого скликано сесію. Стара републиканська ґвардія називає заміти сенатора Бори „неджентельменськими" і „без сенсу".

Знову ті, що повалили запроєктовані урядом зміни тарифи радуються непорозумінням старої ґвардії й готуються до нової боротьби, щоби діннати свого й піднести ціла тільки на ті продукти, що звязані з хліборобством.

БИЗНЕС ПРОЦВИТАЄ.

ВАШИНГТОН, 15 жовтня. — Секретар Лемонт намагається спростувати ті коментарі, які появилися в звязку з послідним комунікатом департаменту торговлі. В тім комунікаті була згадка про те, що біржа стягає надто богато готівки і через те дається відчувати брак дешевого кредиту для промислових і торговельних цілей. З того, почали вносити, що американські бизнеси починають хилитися до упадку. Секретар Лемонт твердить, що це неправда, бо бизнеси ростуть, а не падають.

ЗБИРАЮТЬ ХАБАРІ ДОКУПИ.

ХОЧУТЬ ЗАНЯТИСЯ ЩЕ Й $250,000, ЯКІ ПОБРАВ ФОЛ ВІД СИНКЛЕРА.

ВАШИНГТОН, 15. жовтня. — Бувший секретар Фол боронить в справі побраних від Догеня $100,000 тим, що він не побрав їх титулом винайму нафтових піль, а тільки позичив собі їх, коли знаходився в потребі. Того „невинного довгу" Фол ще досі не віддав.

Супроти тої оборони заступник уряду домагається від судді Гица, щоби з тим процесом злучено другу справу, себто тих $250,000, які побрав Фол від другого нафтового магната, Синклера, рівнож титулом винайму державних нафтових піль.

СТРАЙК РОЗВОЗЧИКІВ ГАЗОЛІНИ.

НЮ ЙОРК, 15. жовтня. — Довозчики газоліни вийшли на страйк. А що цей страйк не маловажна справа, видно по тім, що поліційний комішенер Гвейлен призначив 1,600 полісменів виключно для пильновання страйкарів. Компанії понанимали страйколомів і твердять, що довіз газоліни припинений тільки на 20%. Робітники одначе запевняють, що по деяких стациях нема газоліни від кількох днів, а назагал довіз газоліни обмежений до 50%. Компанії виповіли довозчикам остру війну. А це видно по тім, що навіть поліційний комішенер заповів, що коли компанії далі вживатимуть палочників, він віддалить поліційну охорону.

Найінтересніше в тім страйку те, що компанії визискують навіть страйколомів до тої міри, що й страйколоми вийшли на страйк, не погоджуючися з тижневою заробітною платнею в сумі $15.

ТОМАС ПРО НЮЙОРСЬКІ ВЯЗНИЦІ.

НЮ ЙОРК, 15. жовтня. — Нормен Томас, соціялістичний кандидат на мейора міста, піддав острій критиці господарку дотеперішнього мейора Вокера щодо вязниць. Він каже, що вязнична служба, це такі осібняки, які не надаються до нія кого діла. Платня сторожів така мала, що трохи здібні люди не береться за те заняття.

КОНФІСКАТА КОБЗАРЯ ШЕВЧЕНКА.

Львівська поліція сконфіскувала Кобзаря Т. Шевченка т. І. ч. І-ша, виданий для молоді накладом Наук. Т-ва ім. Шевченка з поясненнями дир. Миколи Сабата. Видання обнимало 14 поем.

Отже Шевченко, якого твори розходяться по цілій Україні і який у Львові вийшов у кількох виданнях, дочекався по 90 літах конфіскати в Польщі.

ТРУП У ПОТОЦІ.

В Жабю в Чорному Потоці біля полонини Бобенське найшли тіло незнаного мущини, що вже псувалося. Поліція ствердила, що це труп Петра Ілійчука, якого суд пошукував стежними листами за ріжні злочини. Здогадуються, що Ілійчука вбив відомий бандит Василь Івасюк, з яким Ілійчук мав якісь особисті порахунки.

ОТ ВАМ ... ЛЬБА НІЖ.

В урядовім вістнику ч. 196 з 4. вересня ц. р. оголосило румунське міністерство внутрішних справ розвязання повітової ради в Сторожинці й іменувало інтерімарну комісію, яка складається із таких панів: Дмитра Русу, Петра Айперта, д-ра Онуфрія Лунгуляка, Ґвіда деля Скала й Казимира Опольського. Отже крім двох Румунів і Німця є аж двох Поляків. За те нема ані одного Українця, дарма, що Українці творять у сторожинецькім повіті подавляючу більшість.

Невже й національ-царанисти перебрали методу лібералів і стоять на становищі, що поза Прутом нема ніяких Українців?!

Щож на це скажуть Українці з націонал-цараністичної партії сторожинецького повіту? Та що-ж! Говорять, що дурня й у церкви бють. — („Час").

КРІВАВЕ СВЯТО ПІД ЗБОРОВОМ.

Дня 28. серпня відбулося на могилі з 1649 р. під Зборовом свято, в якому взяло участь около 10,000 околичного українського населення. Тому, що відомости про це, як закінчилося це свято, в українських часописах сконфісковані, можна уявити собі, який був епілог цього свята на підставі нотаток польських часописів. Ціле свято, пишуть вони, мало протидержавний характер і тому то, коли по відправленню молитов розпочалися агітаційні промови, поліція перервала промови, а навіть завізвала розійтися. У відповідь почулись оклики „проч з Польщею, ганьба", а на розганяючу людей поліцію посипався град каміння. Тоді поліція віддала кілька стрілів. Розігнаний нарід урядив відтак демонстрацію під староством. Стільки польські часописи. В дійсності воно виглядало инакше. Польська влада вже віддавна намагалася не позволити українському населенню плекати культ історичних спомнинів. У звязку з цим святом арештовано в Зборові 29. серпня слідуючих громадян: Стойкевича, Мартюка Івана, Савицького Андрія, Стельмаха, Каноровського, Кьсьондзика, Сенькова, Гошовського, Оленського і Полевого під замітом злочину бунту. Арештованих відставлено до тюрми в Золочеві.

ЗАВІШЕННЯ КАРИ ЗА НАМАГАННЯ СПАЛИТИ ПАРЛЯМЕНТ.

Доналд Джанстон, 23-літній парубок з Ріджайни, який 30 червня намагався спалити парляментарний будинок в тім місті, але вспів тільки обсмалити дорогі входові двері, не дістав за свої старання належної кари. Лава присяжних признала його 23. вересня винним намаганого підпалу, але суддя лишив його на три роки з завішеним вироком і з кавцією в сумі $2,000 за вдержування спокою.

ПЛАТНЯ ТОРНТОНА БУДЕ 95 ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ НА РІК.

В Оттаві оповіщено офіційно 27. вересня, що сер Генрі Торнтон, голова Канадійських Національних Залізниць, буде діставати $95,000 платні річно.

НАСЛІДКИ ЗАМАХУ НА БУДИНОК СХІДНИХ ТОРГІВ.

Масові арешти й нагінку на Українців у звязку з замахом на будинок Східних Торгів у Львові оправдують польські газети тим, що політична поліція розвязала тайну бомбових замахів. Вона обсервувала молодих людей, яких підозрівала, що були вмішані в справу тих замахів. Переведені ревізії й арештування мали потвердити поліційні інформації. Арештовано переважно студентів університету, в цьому одного провідника т. зв. трійки та нові дві трійки. В тих студентів крім богато документів, що доказують приналежність до УВО, мали знайти складові части петард, подібних до тих, яких ужито в дні отворення Східних Торгів. Назвища арештованих держать у тайні.

ПОЛІТИКА ПІМСТИ.

Через зїзд молоді розпочалася на Закарпатській Україні нечувана досі нагінка на український рух і його працівників.

Дня 1-го серпня виповіджено проф. української гімназії в Ужгороді і організатороні пласту, Леонідові Бачинському, побут на Закарпатській Україні. Головними арґументами виповідження були „нельояльність і ірредента". Підставою до таких закидів послужили такі характеристичні факти: Календар виданий фонетикою, синьо-жовта хустина при одностроє пластунів, статя про Тараса Шевченка в пластовім часописі. Одним з найбільших закидів був цей, що пластуни разом з Бачинським брали разом участь у святі відкриття Народнього Дому в Ужгороді, дарма, що це свято було пересякле льояльністю до Чехословаччини. Бачинського потягнено тоді до суду за те, що в часі промови, яку він тоді виголосив, ужив виразу Підкарпатська Україна.

Отже за такі „провини" викинула чехословацька влада з української землі українського професора, якого саме чехословацьке міністерство покликало в 1923 р. на Закарпаття.

Кромі того перенесено понад 200 учителів на далекі кольонії, де про них і саух загинув, а на їх місце понасилано чеські некваліфіковані сили. Ось та автономія, яку Чехословаччина мала дати Закарпаттю.

ВЛОМ ДО ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ".

Незнані справники вломилися крізь вікно до будинку читальні „Просвіти" в Пархачі (пов. Сокаль), де розбили касу й забрали 1,572 зол. на школу місцевої молочарської спілки. Поліція веде слідство.

КАНАДА ВЕРТАЄ 13 МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ НІМЕЦЬКОГО МАЙНА.

Німецьке майно, яке сконфісковано в Канаді підчас Світової Війни, буде звернене Німцям на основі поладнання в Гадзі. Сторож ворожого майна Томас Молвей з департаменту державного секретара виїде невдовзі до Берліна для поладнання подробиць звороту. Німецьке майно в Канаді оцінюють на приблизно тринацять міліонів долярів.

СТРАЙКИ НА ЗАКАРПАТТІ.

Вже шестий тиждень страйкують мельники в Ужгороді. Вони домагаються колективної умови, прав 8-годинного робучого дня і збільшення платні. Млин стоїть, робітники є солідарні. Дирекція вживає всіх сил, щоби зломити страйк страйколомами. Поліція щоденно арештує страйкових патрулі. Ужгородські робітники помагають страйкуючим, збіраючи між собою на страйковий фонд.

Дня 12. вересня розпочався в бичківській хемичній фабриці Кльотильда страйк 400 робітників. Робітники домагаються збільшення платні, осьмигодинного дня і заключення колективної умови. Дирекція пробувала кормити робітників обіцянками, але це їй не вдалося.

ЧЕХІЗАЦІЯ ЗАКАРПАТТЯ.

Шкільна політика чеської влади прямує послідовно до того, щоби счехізувати ціле закарпатське шкільництво. Це є частина із загального пляну національної політики на Закарпатті. Вже існує цілий ряд чеських горожанських шкіл у всіх закарпатських містах. А тепер прийшла черга на вчительські семинарії. „Народня політика" поміщує дня 22. серпня ось яке оголошення: В Мукачеві відкрито в цьому році при державній руській учительській семинарії чеський відділ першої кляси. Дотепер зголосилося 20 учнів. Відомо, що в чеських краях приймається до учительських семинарій тільки ограничене число учнів і часто навіть способні учні не можуть бути приняті. В Мукачеві отже представляється для цілого ряду вчителів вчитися. Інформації і першу допомогу дасть кандидатам Союз допомоги чехословацького шкільництва в Мукачеві.

А з цього виходить, що на Закарпатті закладають учительські семинарії, щоби не треба було, як дотепер, спроваджувати ще вчителів для народних шкіл; чехізують державну учительську семинарію в Мукачеві, спроваджують учнів з Чех для заповнення чеської семинарії. Для цього є окреме зорганізоване товариство, яке має державні стипендії в такому розмірі, як це потрібне до фабрикації чеських учителів на Закарпатті.

ВІДНОВЛЕНО БОЇ НА МАНДЖУРСЬКО-РОСІЙСЬКОМУ КОРДОНІ

БОЛЬШЕВИКИ ЗАТОПИЛИ ТРИ КИТАЙСЬКІ КАНОНІРКИ І СТРАТИЛИ СВОЇ. ПЕРЕГОВОРИ ВЕДУТЬСЯ МІЖ МУКДЕНОМ І МОСКВОЮ, МИНАЮЧИ КИТАЙСЬКЕ ЦЕНТРАЛЬНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

ШАНГАЙ (Китай), 15 жовтня. — Російська червона армія відновила напади на китайську територію майже на всьому манджурсько-сибірському кордоні. Багато прикордонних міст дуже ушкоджено підчас цієї акції. Особливо зруйновано важне місто кірінської провінції, Кіянг Гсієн. Становище в иншому більшому місті, Кіянг Ков, надзвичайно тяжке.

Російські війська захопили місто Лагасусу. На Амурі большевики затопили три китайські конoнірки. Разом з тими канонірками загинуло 500 китайських моряків, що були залогою на них. Таксамо з російської сторони загинуло три військові паропдави. Число загинувших моряків не відоме. Армії в боях понесли великі страти з обох сторін.

Хоч нанкінське, центральне китайське правительство повідомляє, що воно веде переговори з большевицьким правительством, але в дійсности не Нанкін, а Мукден веде переговори з большевиками. Отже не центральне китайське правительство, але манджурське провінціяльне визнається Москвою при переговорах у справі Східно-Китайської залізниці.

ПОВСТАННЯ РОЗРОСТАЮТЬСЯ.

ШАНГАЙ (Китай), 15 жовтня. — Військові дорадники президента Кай Шека радять йому сконцентрувати свою армію на коротшому фронті проти повстанців, які все захоплюють нові райони. Тому урядові війська будуть звільняти частину північного Китаю, ще не захопленого повстанцями.

Генерали-повстанці заявляють, що вони нічого спільного не мають з комуністами й стараються на занятих ними теренах спинити комуністичний рух. Обидві сторони готуються до довшої боротьби. Повстанці-генерали думають знову оснувати китайську столицю в Пекіні.

В ПАЛЕСТИНІ НЕСПОКІЙНО.

АРАБИ ОГОЛОСИЛИ ПРОТЕСТАЦІЙНИЙ СТРАЙК ПРОТИ ДОПУЩЕННЯ ЖИДІВ ДО „СТІНИ ПЛАЧУ".

ЄРУСАЛИМ (Палестина), 15 жовтня. — В часі новорічних жидівських свят високий комісар Палестини дозволив Жидам молитися біля „Стіни Плачу" й видав для цього відповідне роспорядження, всеж обмеживши час молитви та заборонивши деякі частини ритуалу. Це викликало незадоволення серед Жидів, але вони скорилися роспорядженню.

В свою чергу Араби оголосили гострий протест проти дозволу Жидам спеціяльного права молитися в дні Нового Року біля „Стіни Плачу" й закликали все арабське населення до протестаційного страйку, який має відбутися в середу. Разом з тим вища арабська рада протестує проти високого комісаря Палестини, який надав тепер Жидам виключні права.

Таксамо Араби протестують проти окремих англійських суддів та прокуратури, яких обвинувачують у прихильности до Жидів та вимагають звільнення їх з теперішних становищ. Переговори комісаря з представниками арабської ради не привели до заспокоєння, а тому напруження триває далі.

РЕЛІГІЙНА ВІЙНА.

МАГОМЕДАНЕ В ІНДІЇ НАПАЛИ НА ІНДУСІВ. ОДНОГО ІНДУСА ВБИТО. ПОЛІЦІЯ ПРИВЕРНУЛА СПОКІЙ.

АСАНСОЛ (Індія), 15 жовтня. — На індуську релігійну процесію, що відбувалася в місті Талпукурі, напала група магомедан. Не зважаючи на оборону індусів поліцією, напасники вбили одного Індуса та 11 поранили. З великим трудом поліції пощастило привернути спокій, розігнавши магомедан.

ВДАЛИЙ ЛЕТ НОВОГО ПОВІТРОПЛАВА.

ЛОНДОН (Англія), 15 жовтня. — Нарешті після довгого очікування вчора відбувся перший пробний лет нового англійського повітроплава. Цей повітроплав, що зветься Р. 101, значно більший від „Графа Цепеліна" й крім залоги може брати 100 пасажирів. Улаштований він з небувалою роскішю й пасажири на ньому почувають себе ніби в чудовій палаті.

Підчас першого лету на ньому було 38 членів залоги та 14 пасажирів. Літав він кілька годин, навістивши й Лондон, якого вулиці й дахи домів були заповнені народом, що гучно витав свою „національну гордість". Всі проби лету виказалися цілком задовольняючими.

ГОЛОВА НІМЕЦЬКИХ ЮНІЙ ТЯЖКО ПОКАЛІЧЕНИЙ.

БЕРЛІН (Німеччина), 15 жовтня. — Президент німецьких робітничих юній, Теодор Ляйпарт, тяжко покалічений при автомобілевій катастрофі. Тепер він знаходиться в передсмертному стані в шарльотському шпиталі. Лікарі бояться за його життя.

Катастрофа сталася від того, що при скорости автомобіля 45 миль на годину кермове колесо перестало ділати. Тоді шофер відразу загальмував автомобіль, що перевернуло його.

ЗНОВУ БОМБИ.

СОФІЯ (Болгарія), 15 жовтня. — Двох Македонців кинули бомбу в готель у центрі міста. Вибух бомби тяжко поранив властителя готелю, відомого бувшого македонського революціонера.

Ті, що кинули бомбу, встигли втекти. Поліція переводячи ревізію серед Македонців, 30 з них арештувала.

ОБІКРАЛИ КОНСУЛЯТ.

МОСКВА (СССР), 15. жовтня. — Пять російських білогвардійців дісталися в тиифлізський російський консулят й обікрали його. Вони забрали звідти одежу та машини до писання. Двох із вломників арештовано.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 6, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ТРІШКІН КАФТАН"

Колись російський байкар Крилов, висміваючи невмілу господарку й політику тогочасного царського уряду, написав знамениту байку про Трофимів жупан (Трішкін кафтан). Коли де рвався жупан Трофимів, то він тоді різав собі поли й латав дірки. Отак завжди було в нього горе: одріже полу й натачає рукав, стає жупан коротший, ще десь порветься й він знову одріже від поли й натачає. З такого латання зрештою вийшло те, що довелося викинути увесь жупан.

Так саме й тепер в часи комунізму в Росії. Більше ніж десять років усе пишеться й говориться про комуністичні успіхи, все говориться про кольосальні успіхи на культурному та економічному полі, а міжтим факти подають про все більше зубожіння населення, про застрашаюче поширення анальфабетизму, про зростання сектантсько-фанатичного релігійного руху і т. д.

Не тисячки, а міліони вже списано аркушів паперів ріжними декретами, проєктами, реформами то що, котрі комуністична влада висуває як останній крок на шляху до переведення повної соціялізації та до комунізації життя в бувшій Росії. На ріжні способи большевики старалися відродити зруйноване ними економічне життя бувшої імперії та все оголошували, що тепер вони знайшли найвірнійший соціялістичний засіб до комуністичної перебудови Росії. Вони роздавали кольосальні концесії ріжним чужоземним капіталістам і говорили тоді, що це найвірнійший і найскорший шлях до відбудови економічного стану в Радянщині. Тоді ніхто не міг і слова критики сказати проти тієї концесійної політики, бо кожен большевик голосив, що це одинокий правдивий і скорий шлях до осягнення большевиками своєї мети.

По концесіях прийшов період шукання міжнародного визнання большевиків та отворення величезних апаратів монопольної зовнішної торговлі. Цим способом большевики знову сподівалися поповнити свою порожню скарбницю та впровадити колективізацію в народне господарство. Монополія зовнішнього торгу не дала сподіваних большевиками наслідків і поволі захиріла. Тепер вони знайшли нове гасло й почали його старанно впроваджувати в життя, а це утворення колективних сільських господарств та розбудова індустрії. Та останні повідомлення кореспондентів з Москви говорять про те, що й з цієї затії нічого не виходить, бо вже ознаки повного краху пятилітнього пляну подибуються скрізь: і на селах і в містах. Байка з „Трішкіним кафтаном" повторюється.

Лев Ясінчук.

ГАЛИЦЬКІ ОБРАЗКИ

(Надіслана стаття з Рідного Краю).

Коли ми, сучасники, не схочемо бути тільки зідачами хліба на тій землі, а будемо мати на оці й дальші цілі, вищі, будуччину народу, — тоді будемо примушені напружити всю енергію на це, щоби наша молодь остала українською, щоби не затратила гарту, бадьорости й відданости для власного народу, щоби знала мету, до якої той нарід прямує й мала волю та охоту до тої мети дійти. В останніх роках добре порозуміла цю конечність наша заморська імиграція. Тому, не зважаючи на високо поставлену англійську школу, творить свої українські школи всюди, де живуть діти українського походження. Тому то в нас, на Західній Україні, уважається школу найважнішим чинником у житті нашого народу; тому то уважається товариство „Рідну Школу", яке якраз дбає, щоб наша молодь на своїй землі не пропала, **за підставну** установу. Це очевидне, що в будучности пропалиб усі наші здобутки, колиб по польським плянам удалося теперішним можновладцям нашу молодь навіть не спольщити, але хочби тільки зробити байдужною до справ рідного народу.

Маючи в руках державний апарат, Польща знищила передовсім те українське шкільництво, що остало нам по Австрії. Та це відоме. Відоме й це, що український нарід не „спускається на дно", не попадає в розпуку з того приводу, а власними надлюдськими силами протиставиться всім плянам на „знищене Русі".

Колиб Ви, там за морем, на вільній землі, могли **зміряти** ту енергію, яку виявляє український нарід на своїй землі для зазначення своєї живучости, то прямо не моглиб вийти з подиву. Тим більше, що кождий такий прояв стрічається з незвичайними противностями тих, у чиї руки попали наші землі. А всеж таки жива енергія народу продістається на зверх. От, хто мав нагоду бачити у Львові в суботу, 21 вересня, спортові змаги в бігу, де наша молодь по розкислому болоті показала неабияку справність (студ. Ілечко осягнув мету на 1,500 метрів за 4 мін. 46 сек., а студ. Ко..р у бігу на 100 метрів осягнув мету за 11 і пів секунди, коли світовий дотеперішний рекорд на таку віддаль осягнено у 10 і чотири десятих секунди), — той переконався, що й цю занедбану ділянку спорту рушається в нас з місця.

А вже серце радувалося в кожного видця, коли в неділю, 22. вересня, зароївся „Український Город" у Львові пестрими народніми строями сільських „Сокілок" і „Соколів", які карними й удачними спільними вправами доказували, що росте в нас почуття єдности, спільноти, почуття підчинятися одному проводові.

Та не тільки в самих виступах фізичної справности обявляє нарід свою життєвість. Зі зростом освіти в народніх масах показувалися певні недостачі для дальшої освітньої праці, а поодинокі діячі нераз не орієнтувалися в цьому, на що саме треба звертати увагу на тому полі та яких засобів до цього вжити. Тому з особлившим признанням треба піднести „Освітній Конґрес" у Львові, уладжений товариством „Просвітою" на закінчення 60-літнього ювилею своєї освітної праці. Реферати, яких у двох днях виголошено кілька десятків, містять у собі великанський духовий капітал, з якого зможуть скористати наші заморські Браття, коли ті реферати появляться друком у пропамятній книзі.

Та „не везе" „Просвіті" з її виданнями. Її традиційний календар на 1930 рік була забрала львівська поліція за статтю посла Вол. Целевича, де він підносив, що українських податкових грошей уживає польська держава на польські цілі. Вправді по довщих заходах календар звернено, але під умовою, що буде вирізана одна картка. Тому колись заморські читачі здивуються, коли між 72 і 75 сторінкою календаря побачать карточку, де кажеться, що 2 сторінки витято... Календар звернено, але шкоди не направиться. Бо в часі „Освітнього Конґресу" була би „Просвіта" певно розпродала бодай 1,000 календарів.

Не повелося цього року й иншим календарям. Часопис „Народня Справа" пробував теж щастя з календарем, але його сконфісковано за... національний гимн та за молитву „Боже Великий-Єдиний"... Відомо, що як гимн так і молитву співає від давна наш нарід по всім усюдам.

Та загалом беручи — адміністрацію напала якась дурійка з конфіскатами. На днях н. пр. сконфісковано навіть „Кобзаря" Шевченка, який видало Товариство ім. Шевченка з призначенням для українських дітей. Цього не робила колись і царська „Охрана".

В „Рідній Школі" йде течія захопити під свій вплив **усю** молодь, без огляду, до яких шкіл вона ходить. Та очевидно така течія небезпечна не тільки для польських кругів, які змагають до **національної** асиміляції українського народу, але й для тих, що таких далекосяглих плянів зрікаються (по засаді лиса, який оцінив виноград на мурі квасним, коли не міг його досягнути), а бажалиб тільки **державної** асиміляції. Тому й нагінка польської адміністрації на працю „Рідної Школи" не зменшується, а навпаки: росте. Роками вижидає „Рідна Школа" на дозвіл шкільної влади на відкриття деяких шкіл. Коли ж громадянам уривається терпець, вони беруться за більше коштовну, мозольну школу по **девятеро** дітей, закладаючи т. зв. „збірні лекції". Такі збірні лекції зарядив у себе н. пр., цього року Кружок „Рідної Школи" в Задвірю (львівський повіт). Щоби їх розбити, бо діти з державної польської, ба й утраквістичної школи, переходять до української, шкільна влада наложила кару на всіх батьків, які посилають свої діти до української школи, за те, мовляв, що вони ухиляються від шкільного примусу. До такої ново відкритої школи в Шешорах (повіт Косів) приходить поліцай що дня і перечислює, чи, борони Боже, нема більше, як 9 дітей. У Яблонові (копичинецький повіт) поліція грозила учительці А. Должанській арештуванням, колиб вона важилася вести дальшу науку. Очевидно, що „Рідна Школа" наказала вести школу дальше. В Карлові (повіт Снятин) проіснувала така школа з великими шиканами цілий рік. Згуртувала в себе 150 дітей, тримаючи науку девятковою системою. Але коли на свято закінчення шкільного року зібралися 150 дітей, то поліція розігнала учасників, а льокаль запечатувала. Розуміється, що школу відкрито в иншому льокалі.

Десь у червні вийшла з „Рідної Школи" книжка Івана Герасимовича „На трівогу", де він представляє стан українського шкільництва на наших землях під Польщею та шкільні „практики". Книжку сконфісковано. Щойно на внесений спротив розглядав справу конфіскати суд і признав, що книжка не містить каригідних знамен. Але шкоди, спричиненої конфіскатою, ніхто не направить.

А вже найцікавіше, що сталося вчора. Коли персонал канцелярії „Рідної Школи" був на „Освітньому Конґресі" — впала поліція і забрала надрукований правильник, який поучує, як перевести збірку збіжа та загалом земних плодів на цілі „Рідної Школи". Ціль такого поступку поліції — очевидна. Підорвати „Рідну Школу" в самій основі, не дати їй соків та через те привести її до упадку. А при цьому зубожінню, яке панує в нас, селянство може зарятувати свою дорогу установу тільки плодами своєї праці. Але про це якраз іде, щоб „Рідна Школа" підтримки не дістала. Затії польської адміністрації, це найкращий доказ, що „Рідна Школа" є на всенародній службі та виконує її понад сили. Але коли вона навіть не має можности відізватися до громадянства, тоді вимагає самий престіж нації, щоби українська імиграція, яка ще почувається одним народом, не поскупила видатної постійної помочі тій установі, що через виховання відданої молоді наблизить нас до здійснення нашого національного ідеалу.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КОРТІС БЕЙ, МД. Бр. св. Михаїла від. 55, повідомляє всіх своїх членів, що важні місячні збори відбудуться в неділю, 20. жовтня, точно в год. 2-ій попол., в гали парохіяльній, 15.. Church St. Тому, що є важна справа до остаточного вирішення, як також мабуть прибуде головний урядник на збори на бажання відділу 55-го, тож кождий член мусить безоглядно явитись, бо вразі не явленняся на тих важних зборах поступиться з ним після статута У. Н. Союза. — Пилип Демчук, предс.; Петро Чайковський, кас.; Никола Шандровський, секр.

СКРЕНТОН, ПА. Тов. Вільна Україна, від. 176, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 19 жовтня, в годині 7.30 вечером, в Укр. Гор. Клюбі, 618 West Lackawanna Ave. Проситься членів прибути на сі збори в означенім часі. — Р. Рубльовський, секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорожська Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 20. жовтня, в годині 1-ій пополудни, в гали церковній при Roosevelt Ave. Проситься всіх членів прийти на сей мітінґ, бо є дуже важні справи до полагодження. Так само будеться принимати нових членів і дітей до Тов. Січи без вступної оплати. Пригадується довгуючим членам, щоби вирівнали свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. Нова адреса секретаря: John Markowicz, 4 Jeanette St., Carteret, N. J. — М. Дмитрів, предс.; И. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

ГАМТРАМК, Н. ДЖ. Подається до відома, що квартальний мітінґ Тов. Згода, від. 20, відбудеться в неділю 20. жовтня, в хаті парохіяльній. Буде справозданне касове і доповняючий вибір уряду; приниманнє нових членів без вступного до У. Н. Союза і до Тов. та инші важні справи. Проситься всіх членів прибути на збори. Не явившийся член буде караний після статута. — И. Годяк, предс.

АСТОРІЯ, Н. И. Бр. св. О. Николая від. 5, повідомляє, що три-квартальний мітінґ відбудеться в год. 8-мій вечером в суботу, 19. жовтня, в гали Чеського Дому, 29-19 — 24 Евеню. Буде триквартальне справозданне товариське, шкільне і пікнікове. Не явившийся член заплати кари 1 дол., а урядник 2 дол. — Стах Кривень, пр.; Іван Кубарик, секр.

ІСТОН, ПА. Тов. ім. Б. Хмельницького, від. 137, подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячні збори відбудуться 20. жовтня, в неділю, в год. 2-ій попол., в гали парафіяльній при 4-ій вул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до вирішення. Пригадується тим членам, що люблять зволікати з своїми вкладками, щоби платили на час, бо в противнім разі будуть суспендовані. Будемо принимати нових членів без вступного. — Ф. Сагатий, предс.; Ст. Возьний, кас.; М. Підгайний, секр.

Іван Вазов.

СВЯТОСЛАВ ТЕРТЕР

(Історична повість із часів боротьби за волю Болгарії).

(З болгарської мови переклав Михайло Процик).

(10)

Славка гляділа зі захватом на тих легенів із залізними мязами, що одним духом випивали великі збани вина. Радоіл підніс на здоровля Славки і дав їй брилянтовий діядем до волосся. Самоцвіти кидали горячий огонь довкола. Захоплена дівчина впняла цей діядем, що певно блестів колись на голові грецької княжни, а може і цісаревої...

На другий день Славка знайшлася серед величавої та страшної верховинської панорами. Довкола знімалися грізні кручі, вкриті зеленими лісами. Страшні скелі підносили пошарпані чола до неба. Темні і пусті яруги, в яких жили хижі звірята, перетинали ці дикі хребти. А шумлячий потік гудів у долі під вікнами хати. Далеко на овиді біліли сніжні верхи, а під ними зеленіли безмежні полонини.

Свіжість і здоровля били від того гірського закутка, доступного для вірлів, хижих звірят і опришків... Богато птахів співало в галузях.

В инших хатах жили переважно Радоілові товариші.

Славка, як розглянулася, зі здивуванням побачила, що в тім гірськім селі нема хліборобів, лише кілька стад, що паслися на полонинах, доказували, що там жили пастухи. Не було там ані церкви, ані коршми. Не було також представників якоїнебудь власти. Опришки самі були собі царями і підданими. Лище вузка, стрімка стежка вела у село. Там, укрите в неприступнім місці, врятувалося воно, незапримічене Ногаєвими ордами.

Опришки приносили що дня дичину молодятам, серни, заяці, качки, куропатви, дрохви; ловили пструги й инші риби в ріці. Приладжували це все в Маноловій хаті та розносили опришкам по хатах. Замісць вина вживали криничної води. Радоіл опроваджував Славку по диких глушах, сідали в тіни, заглушені співом пташат. Були щасливі в цьому раї. Славка привикла до тої свободи і з лука сама стріляла серни і птахи. З луком у руці похожа була на Діяну. Зазнакомилася з родинами деяких опришків, дивувалася їх здичінню: жінки і дівчата вкриті були лахміттям і шкірами, ходили на лови з луком і ратищем, а харчувалися лише звіриною. Були там старці, яких нога не була ніколи поза селом. Деякі з них думали, що в Тирнові володіє ще цар Юрій Тертер!

Прикро вражала Славку ця дикість. І ця глуша лякала її. Врадувало її, коли дізналася від чоловіка, що лише на переходовий час будуть тут, бо небаром перейдуть у Романію, до Крену. Там Радоіл мав гарний дім із огородом і вже давніше взивав його деспот Ельтимир, який йому жертвував високе становище.

Осьмого дня вернув із Тирнови післанець, висланий на розвіди. Він дав знати, що Годиславів син із зорученою дружиною шукає Радоїла та Славки. Але про цю глушу він навіть не думає, а зрештою боявся би прийти тут навіть із цілим військом.

Радоіл постановив покинути вже село, щоби схоронитися з жінкою до Ельтимира. Цей, хоч Смілеців шурин, був для нього ворожо настроєний. І став приготовлятися в дорогу. Одного з дружини вислав у Тирнову, щоби закупив, що конче було потрібне для Славки, инших розіслав по селах, щоби скликали бувших товаришів давньої ватаги. Сам із пятьма вибраними товаришами піщов у Тревневські гори, щоби добути зпід недоступної скелі укриті скарби, які призбирав у кількалітніх виправах по Романії. Двох лише юнаків оставив при Славці: не щоби стерегли її, а щоби обслугували.

Розлука була прикра для Славки. Радоіл, як обсипав її цілунками, відчував, що тут оставляє своє серце.

Святославів батько.

Заки займемося Святославом, головним героем нашого оповідання, конче треба кинути оком на сумну долю його батька, що так сильно відбилася на долі Святослава.

Юрій Тертер, заки вступив на престіл, був одним із наймогучіших тирновських вельмож. Походив із славного куманського роду, був шурином кретського деспота, Ельтимира (жонатий був із його сестрою Марією). Був сміливий, розумний, енергічний та дуже популярний. Коли Іван Асен III., після втечі Івайла, засів на тирновськім престолі при помочі грецьких військ і бажав зеднати собі могутнього боярина та зробити його своїм прихильником, предложив йому титул деспота та що ожениться з його сестрою Кірамарією. Одначе домагався, щоби прогнав законну жінку Болгарку, з якою мав уже сине Святослава й одну дочку. Гордий вельможа, ласий на спорідненя з царською родиною, згодився на таке предложення. Оженився з його сестрою, а законну свою жінку, разом із дітьми, відіслав до цісаря Андроника. Цей увязнив їх у Нікеї.

Небаром стався небезпечний для самого Івана Асена III., якого потайно підкопував. Зненавиджений народом і наляканий потайними затіями шурина, а також цим, що до Тирнови наближались Івайлові війська, Іван Асен III. мусів утікати з Тирнови. Значіння Тертера зросло, коли малими силами розбив Івайлові війська та приневолив його втікати за Дунай. Тоді то бояри та захоплений ним нарід вибрали Тертера царем. Коронувався дуже святочно в церкві св. Дмитра. Але тодішній та сучасний патріярх Йоаким зажадав від Тертера, щоби покликав назад свою законну жінку, а відправив нелеґально подружену Кірамарію. Коли ж Тертер не згодився, він викляв його. Це утруднило Тертерове становище, що тоді воював із Греками.

Духовенство і нарід ремствували. Розсерджений Ельтимир інтриґував між боярами. Тертер зрозумів, що мусить уступити. Просив епірського деспота Ангела Комнена, щоби посередничив між ним і Андроником. За цю прислугу приобіцяв йому взяти одну з дочок за жінку для Святослава. Ангел приняв радо такі умовини. Таке порозуміння охолодило значно Андроникові заходи посадити наново на тирновськім престолі свого зята, Івана Асена III. Був неспокійний також за долю своїх західних посілостей з боку могучого епірського деспота. Тому поспішився навязати безпосередні взаємини з Тертером; відіслав йому першу його жінку з почестями, які належалися їй як цариці. Одначе Святослава задержав як закладника. Тертер піддався волі церкви, приняв Марію, а другу свою жінку, Кірамарію, відіслав у Царгород. А щоби підкреслити свої приятельські почування для Андроника, післав йому рівночасно дочку епірського деспота і вона, як Святославова наречена, приїхала у Тирнову. Андроник відіслав йому небаром Святослава. До цього причинився богато патріярх Йоаким, що тоді був у Царгороді (1284 року).

Одначе богато більші нещастя ждали ще Тертера. На другий рік татарський хан Ногай напав на Болгарію із десятьтисячною ордою та нищив усе огнем і мечем. Опутаний боярськими інтриґами почувався безсилим, щоби відперти такого сильного ворога. І Тертер пробував здобути в нього ласку так, що дав за жінку його синові, Чокієму, свою дочку Олену — сподівався, що так удержиться на престолі.

І так Тертер успокоїв бурю, що повисла була над ним. Ногай звернувся із своєю ордою куди інде. Одначе підшепти ворожих боярів підбурили наново хана проти Тертера. Кілька літ пізніше хан напав знову на Болгарію та грозив смертю її цареві.

Безсилий Тертер у розпуці втік у Царгород, щоби шукати помочі в Андроника. Одначе цісар Візантії боявся гніву Ногая, тому не приняв Тертера. Беззахистний цар укривався якийсь час в околицях Адріянополя, поки Андроникові посіпаки не схопили його та не замкнули в тюрмі.

Святослав, як побачив небезпеку, що грозила йому, втік також. Його приняли гостинно разом із матірю у Крені, у його дядька Ельтимира. Там був він до весни 1293. року. Боявся вертати у Тирнову, щоби не підозрівав його своям Смілець. Вкінці Ельтимир, як Смілеців шурин, дістав від нього дозвіл, щоби також Святослав разом із своєю матірю вернув у Тирнову.

Людина будуччини.

Так то від кількох місяців Святослав був у Тирнові.

То був двацятьосьмилітній юнак, дуже гарний, синьоокий, згоду, з ясними кучерями, високий, добре збудований. І духовими прикметами визначався — цінними в тих часах: мав бистрий ум, скоро орієнтувався, сильну волю, такий самий характер, був рішучий та впертий, вмів укривати свої думки та вдавати їх, коли було треба.

Святослав майже нічого не знайшов із богацтв свого батька. Все рухоме майно рознесено підчас нападів Татар, а нерухоме загарбав Смілець і його прихильники. Остався лише один дім, у якому жив тепер Святослав. Це завдяки бояринові Дамянові, який був забрав дім. Дамян, своям Смілеця, був потайний Тертерів прихильник. Як Святослав вернув, боярин віддав йому дім разом із усією неушкодженою обстановкою.

Поява Святослава в столиці схвилювала Ногаєвого васаля. Не мав він відваги явно його переслідувати, бо Святослав постарався також про опіку хана — казав лише слідкувати його.

(Дальше буде).

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА.

Поправини.

— Чоловіче, як ти виглядаєш?! Знову око підбите, лице опухле! Що з тобою?

— Тьж знаєш, що я мав непорозуміння з цим авантюрником Биківським.

Таж це було місяць тому! Ти ще не вилічився?

— Чому ні, я вилічився давно, але вчора ми запивали

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПРИМІР ГІДНИЙ НАСЛІДУВАННЯ.

Коли шикаґовська ґазета „Трібюн" подала вістку, що пані Кисілевська, сенаторка до польського сойму, приїхала до Америки **орґанізувати польське жіноцтво, то** українське громадянство змішалося й запитували один другого, що це значить? Однак, коли пані Кисілевська оголосила в ґазеті своє спростовання й зазначила, **що вона українська сенаторка** до польського сенату та **є провідницею українського,** а не польського жіноцтва, то ґазета з перепрошенням вмістила цю заяву.

Та далеко краще булоби, щоби відразу ґазеті було подане інтервю та інформації, що виключалиб перекручування дійсної національности шановної сенаторки. Добре ще сталося так, що спростовання приняла ґазета й Українці не мають ще одного непотрібного удару по їх національній свідомости.

Звичайно пані сенаторка Кисілевська не звертала уваги на те, що її спростовання не подобається Полякам і сміло зазначила, що вона Українка й дбає про інтереси українського народу, поневоленого Поляками. Це гарний примір до наслідування для тих українських співаків, артистів, лікарів, адвокатів і т. п., що в угоду нашим ворогам називають себе або „Русскімі", або „Поляками". Нема чого їм боятися тут в Америці переслідування за своє національне імя й коли де трапиться, що їх називають іменем гнобителів рідного народа, то вони повинні рішучо проти цього протестувати й домагатися, щоби їх називано правдивим іменем великого українського народу.

Не можна служити й догодити двом богам. Не можна однаково служити своїм іменем, своєю працею й своїм знанням свойому рідному народові та його ворогам-гнобителям. Кожна нація потребує характерних людей, що не хитаються на дві сторони й що завжди на кождому кроці боронять чесне імя та інтереси свого народу.

Василь Дроботій,
Ню Йорк, Н. Й.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українська програма на радіо.

Нюйорський Республиканський Передвиборчий Комітет уладжує в вівторок, дня 15. жовтня, українську програму на радіо.

У склад програми входять співи Українського Хору під управою відомого диригента Юрія Кириченка. Хор відспіває ряд українських народних пісень. Опісля Омелян Ревюк виголосить коротку передвиборчу промову.

Програму розсилати зобовязалася радіова стація "WRNY".

Початок о годині пів до восьмої вечером.

—o—

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Українська Служба Божа в польськім костелі.

Польська ґазета „Америка Ехо" в ччслі з 13 жовтня 1929 року подає таку новинку:

BISKUP UKRAIŃSKI W POLSKIM KOŚCIELE.

Trenton, N. J. — Parafja narodowa nie będąc proszona o wzięcie udziału z rzymskiemi kościołami będie obchodziła 150-letnią rocznicę śmierci K. Pułaskiego, obchodem w niedzielę, 13-go października o 7-mej wieczorem na hali parafjalnej 1250 E. State St. Na który zaprasza czytelników "Ameryki-Echa" i szan. rodaków z Trenton. Nabożeństwo odprawi we Wschodnim obrządku i wygłosi przemowę Przew. ks. biskup Konstanty Kuryłło, z Philadelphi, Pa. Ks. biskup, jest przyjacielem Polaków i zwolennikiem zjednoczenia wszystkich Słowian w jednym kościele narodowym słowiańskim. Księża zaproszeni i świeccy mówcy będą przemawiać z historji i polityki narodu. Dzieci odegrają teatr i wykonają śpiewy patrjotyczne.

Spodziewamy się, że zarówno Polacy tutejsi, jak i Rusini zechcą poznać czcigodnego biskupa Ruskiego kościoła i usłyszeć pouczające mowy.

Ks. T. Czarnowski.

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Віче в справі реґістрації і перепису.

Хто був на вічу, скликанім заходом Українського Народного Републиканського Клюбу в Ню Йорку в справі реґістрації і перепису (конскрипції), цей має наглядний доказ, як Українці дбають за честь свою й народу, як вони інтересуються українськими справами, як багато їм на серцю все, що відноситься до Українців.

Мало що не половина крісел ґалі Народного Дому світила пусткою, а ті, що були присутні прийшли на український час, звичайно півтора години пізнійше.

Віче отворив п. Йосиф Мулярчук і при вступних словах запевнив присутних, що жадної збірки не буде. Як перший бесідник був представлений д. Володимир Кедровський. Бесідник в коротких словах змалював характеристику Українців. Українці стараються завжди стояти в черзі, бо вони ще не можуть розлучитися з пережитком рабства, коли не сміли заходити далі панської кухні. Чи дома ішов до „пана", то ще в брамі знимав шапку й зачинав кланятися; прийшов за орудкою до попа, то ще на ґанку знимав шапку, а отворивши двері, ставав коло порога і на запросини, щоби сідав, звичайно відповідав „дякую, я постою"; прийде от хотьби на віче чи збори, то звичайно оглядається за місцем з заду, хотя на переді крісла стоять пусткою.

В життю української іміґрації в Америці те саме на кожнім поли ділянки. Чи то в бизнесі, професії чи в політиці, Українці по заду, бо, мовляв, нехай инші пруться вперед, а нам тут добре. Послідний перепис 1920 р. людности в Америці дає нам наглядний доказ під оглядом свідомости української іміґрації. На 800 тисяч, а може й міліон Українціз з дітьми в Америці, перепис виказує заледви 70 тисяч, а решта записані як Поляки, Австріяки, Росіяне, Рутенці, Руснаки, Мадяри та ще під иншими назвами. Чи хто думає, що Американці будуть числитися з народністю, котра числить всего 70 тисяч? Найновійший алманак (календар) Ворльда не виказує в місті Ню Йорку ані одного Українця, а зате 500 тисяч Росіян. Добродій Кедровський зазначив, що в сім найбільша часть вини спадає на Українців, бо від них залежить, як їх запишуть, т. е.: як вони припильнують, щоби їх записали як Українців, то так вони й будуть записані. Час до майбутнього перепису повинноси використати на освідомлення тих верств української іміґрації, котрі до цього часу не зрозуміли ваги такого виказу. Вкінци д. Кедровський підніс, щоби як найбільше число Українців, особливо дорослої молодіжи, котра знає анґлійську мову в слові і письмі, постаралося заняти становище переписчиків, особливо в тих місцях, де живе найбільше число Українців.

Про виборчу реґістрацію говорив по анґлійськи член реґістраційної комісії п. Ґондола. Цей бесідник як найвиразнійше підчеркнув, що записуючий так мусить занотувати, як хто собі хоче.

Про потребу створення сильної політичної орґанізації говорив д-р Андрій Борак. В коротких словах бесідник зазначив, що покликання до життя сильної політичної орґанізації являється конечністю часу і що таку орґанізацію вже зачартеровано під назвою **Український Народний Републиканський Клюб у Ню Йорку.**

На віче прийшли два кандидати, гадаючи, що це звичайне аґітаційне віче. Президія, щоби не наразитися на сподівані неприємности, пояснила зібраним їх присутність і доперва за згодою публики уділено їм голосу.

Перший говорив п. **Генрик Кац**, кандидат на асемблімана, а другий, **д-р Йосиф Маріно,** кандидат на радного міста Ню Йорку. Оба кандидати з Осьмого дистрикту. На тім місци позволю собі звернути увагу на поведення Українців, за котре ударяє кров до лиця. Опускання ґалі підчас бесіди не тільки що перешкаджає слухачам, але що найважнійше: дає доказ чужинцеви, що в тих людях є замало оглади. Можливо, що дехто не розуміє як слід анґлійської мови, але й у тім випадку не треба сего показувати опусканням ґалі.

Присутний.

Ледачий пасерб.

— А знаєте, ваш пасерб помер.

— От ледащо! Знов знайшов спосіб витягнути з мене гроші: мушу поховати на свій кошт.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ГОЛОШИНЕЦЬ, ПОВІТ ЗБАРАЖ.

„В єдности сила, в кооперації наша будучність". Підписаний комітет будови кооперативного дому й товариства в Голошинцях отсим прохає всіх тих, яким лежить на серці розбудова нашого Рідного Краю, які працюють для кращого завтра нашого поневоленого народу, о ласкаві жертви й поміч нашій малій і бідній громаді, котра будовою свого дому змагає до створення культурної фортеці, що буде забороло́м перед ворожими затіями. Наш клич: Через економічне відродження до політичного визволення. За комітет будови:

Іван Ясінчук,
Т. Смеречинський,
П. Вавриник.

Цього листа дістала Калина Смеречинська, що мешкає в Істон, Па.

Я лише одна з нашого села знаходжуся в цій місцевости. Тому, дорогі односельчане, як Вас є де більше, виберіть комітет і займіться збіркою. Гроші слати можна на адресу: „Nasza Pomicz", Hołoszyńce, p. Nowe Sioło koło Podwołoczysk.

Рівнож я від себе прошу повідомити мене, якби хто вже почав працю, чи як думає до цього віднестись.

Kalyna Fotty,
160, Spring St., W. Easton, Pa.

ПОДАТКИ ЗА ДІТЕЙ.

В деяких европейських країнах, а передовсім у Франції, платять родичам нагороди зате, як мають богато дітей. Зате на Филипинських островах є зовсім навпаки. Так нпр. рада тамошнього міста Маліяно старається уприкрити приємности подружого життя цим, що хочуть увійти в подружі звязки. Вже давніше ця міська рада наложила була оплату за дозвіл заключити подружжа, в сумі пять долярів. А тепер іще видали розпорядок, що за першу дитину треба заплатити пів доляра, за другу півтретя доляра. Хто важиться мати ще більше дітей, мусить платити відповідну суму грошей за це. Та на бравих горожан Малі..на цей розпорядок не робить враження, бо це місто з усіх филипинських міст має найбільше дітей. Та видно, що горожани міста відчувають цю оплату доволі прикрою, бо внесли прохання до уряду, щоби скасував цей розпорядок. Уряд у Манілі обіцяв розглянути їх прохання. Колиж уряд прихильно полагодить прохання, то діти могтимуть там родитися без перешкоди.

ЖІНКА.

(Анамське оповідання).

—o—

Жила раз жінка, що мала порядного чоловіка. Одначе вона залюбилася в юнаку. Стали сходитися й дійшло аж до того, що приводила собі його в ночі у свою хату. Її чоловік пішов раз раненько до ліса нарвати тубероз. Змучений сів собі біля статуй Добрих Духів, званих Ніктамчара. Тогосамого дня, як він відійшов, його жінкою заволоділа так сила кохання, що вона рішилася пійти в ліс і просити добрих богів, аби увільнили її від чоловіка. Чоловік, як побачив свою жінку в лісі, дуже здивувався. Цікавий був, що вона робитиме тут.

— Чого вона шукає тут? — питався сам себе.

Потім сховався за статую і тихесенько ждав, що буде далі. Жінка запалила пахуче кадило тай молилася:

— Ніктамчара, я вже не хочу мого чоловіка. Хочу іншого. Коли сповните мені мою просьбу, дам вам порося.

Чоловік змінив голос і відповів:

— Коли хочеш, щоби твій чоловік негайно помер, іди до дому та звари йому курятко. Як лише здрімається, помре.

Жінка дуже врадувана, що їй боги дали таку раду, вернула мерщій додому, купила курятко, зварила його та прилагодила. Потім сіла собі в куті та раділа в душі, що стане жити новим життям. Під вечір чоловік вернув до дому.

— Маєш що зісти? — спитався жінки. — Я дуже голоден.

Жінка принесла йому курятко та великий горщок рижу. Чоловік зїв усе, а потім удав, будьто би йому зробилося недобре. Жінка твердо вірила, що чоловік зараз умре, тому оставила двері відчинені, щоби її любовник міг прийти до неї ще тієї ночі. Лягла собі на роґіжку та ждала означеної години. Та саме, як її любовник став шептати підлесливі слова, чоловік підвівся трохи та кликнув на жінку:

— Мене дуже морозить. Іди й приготови мені теплої води. Хочу скупатися.

Любовник страшно налякався, що чоловік пробудився, а як побачив, що не може нікуди втекти, скрився у великий глиняний збан, що стояв біля нього. Хотів там перечекати цілий час, поки чоловік не засне. Чоловік бачив, де сховався любовник, одначе не сказав ні словечка та вдавав, наче про ніщо не знає. Потім знову кликнув на жінку:

— Нумо... Тепла вода прискорить мою смерть.

Жінка, як почула, що чоловік говорить про смерть, урадувалася, бо пророцтво богів стало сповнятися. Колиж котел був уже повен кипятку, чоловік сказав невірній жінці:

— Іди принеси мені холодної води. Мушу себе трохи охолодити.

Як лише жінка вийшла, чоловік схопив котел із кипятком і виляв його у глиняний збан, де був укритий любовник. Юнак навіть не зойкнув, в одній хвилі було по ньому. Чоловік поклався потім і безупину нарікав, що йому не добре.

Колиж жінка вернулася, побачила, що любовникова голова виринає із збана. Жінка ще не здогадувалася, що тут сталося та підійшла до збана, щоби перестерегти любовника.

— Скорчся. Він ще живий.

Одначе любовник і не ворухнувся. Тому жінка схопила його за голову та хотіла втиснути в збан. Та його вухо остало їй у пальцях. Зараз зрозуміла, що сталося, але не сказала чоловікові ні словечка. Пішла до чоловікового ліжка та поклала цебер студеної води біля нього.

— Спасибі, — сказав чоловік — я вже не буду купатися. Мені трохи полекшало. Иди радше положися.

Трупа треба позбутися з хати. Та як це зробити, щоби ніхто не дізнався? Прийшла їй добра думка до голови. В місті є чотири злодії, які безнастанно слідкують, чи не вдалося би щось украсти. Зробила це так, щоби трупа вкрали та віднесли. Купила собі гарний цвітистий одяг і атласовий жупан, щоби вдати багату паню. Потім пішла перед дім і стала проходжуватися. Як лише злодії побачили її, стали дивуватися:

— Як це можливе, що ця жінка, яка ще вчора була така вбога, може собі нині позволити на такий величавий одяг. Мусимо до неї заглянути. Як звечоріло, жінка завинула збан у полотно та сильно обвязала мотузками. Потім вийшла з дому, так щоби всі бачили її. Коли лише злодії побачили, що хата пуста, влізли до середини та стали шукати грошей. Хотіли також розвязати збан, одначе він був дуже сильно позавязуваний.

— Тут певно дорогі річи, — сказав один із злодіїв і витягнув збан на двір. Один із злодіїв, сягаючи у збан, намацав волосся трупа. Скрикнув:

— Це подобає на душогубство!

Другий хотів переконатися та сягнув трохи глибше, де йому вдалося намацати вухо, очі та ніс.

— Труп...

Усі чотири розлютилися, що дали обдуритися слабій жінці. Та найбільше сердило їх, що так далеко волоклися із збаном.

— Коли стрінемо цю жінку, то заплатить нам це, ще й з відсотками. Вже вона нас не обдурить.

Одного дня вертала жінка з міста, де мала якусь орудку. По дорозі заскочила її ніч. Тому, що боялася тигрів, вилізла на дерево, щоби десь укритися. Чотирох злодіїв, що слідкували її, загнали китайські джонки (човни) й вони втекли саме під те дерево, на якому скрилася була жінка. За хвилю їх також пройняв жах і вони повилазили нагору. Три з них остали в долішній части корони, одначе один із них виліз вище, де побачив укриту жінку.

— А, вкінці маю тебе нещасна! Одначе цим разом попадешся! Згинеш.

Та жінка витягнула гаманець із грішми та показала їх злодієві. Сходячий місяць осяяв жовте золото.

— Будьте тихо! Товариші почули би нас. Візьміть собі мене за жінку. На життя це нам вистане, а пізніше могтиму постаратися ще більше. Зробите краще, коли собі візьмете мене, ніж колиб мене зрадили вашим товаришам.

Злодій не сказав ні словечка, приблизився до жінки та став її обіймати. Потім сказав:

— Дорога сестро. Хитра з тебе жінка. Перший раз ти мене перехитрила тай вдруге воно тобі вдалося би, колиб не цей припадок. Наша доля звела нас разом.

Увесь час цілував її та гладив. Жінка дала це робити із собою та нічого не говорила. Потім сумно сказала:

— Боюся, що мене не любите. Я вас обожаю з цілого серця.

— Твій брат любить тебе. Не знаєш серця твого брата. Хочеш, щоби я присягав тобі? Що хочеш, щоби я зробив, аби доказати тобі мою безмежну любов?

— Виставте язик і обійміть мене.

Жінка відповіла його обіймам, одначе вїлася в його язик і то з такою силою, що мало що не відкусила йому його. Потім пустила його та із страшним криком скочила на діл.

Як лише другі злодії почули крик, здогадувалися, що Китайці з джонки найшли їх кривку та шукають їх. Зіскочили та стали втікати на безголовя.

Той, що мав надкушений язик кричав:

— Під деревом є жінка. Злодвіть її!

Та як лише товариші почули його крик, думали, що це китайська мова. Це ще більше налякало їх.

Жінка підіждала аж повтікають, а потім зібрала свій вузлик із золотом, щоби вернути додому, до свого чоловіка. І жила з ним спокійно аж до смерти. Ці пригоди вилічили її.

Переклав **М. В.**

Учений привіз із закордону збірку мотилів. Митний урядовець не знав, що має з тим зробити. Знає, що все, що привозиться до краю із закордону, підлягає митови, але в списі нема згадки про мотилів. Думає, думає, вкінці каже:

— Заплатите, пане, так як за кури.

— Чому за кури?! Таж мотилі — це не кури!

— Так, — відповідає урядовець — одначе й мотилі зносять яйця так як кури, та мають крила, як і кури.

—o—

Добре зрозумів.

— Ну? — як почуваєтеся? — питається лікар хорого.

— Правду сказати, не ліпше — відповідає хорий.

— А чи придержуєтеся дієти, яку я вам записав? Я говорив вам, що маєте їсти, так як мала дитина. Чи послухали ви мене?

— Послухав, пане доктор. Тут кілька ґудзиків, там трохи трави скубну, часом трохи піску...

Андрій Чайковський.

НЕ ВМІРАЙ, НЕ ВМІРАЙ, КИСЕЛИКУ ДОЖИДАЙ!

— Ви не знаєте, куме Степане, чого то нашого кума Івана так довго вже не видати — ви до него близький сусід. — Так спитав кум Микола кума Степана, стрінувши його на дорозі.

— З Іваном погано — каже кум Степан, пристанувши на вулиці — вже більш тижня нездужає, щораз гірше...

— А йому що? Він все здоровий був...

— А хтож то знає що, дух заперає, дихати не дає і коле в боці, в одні́м і другім.

— Справді погано, тепер така погана зима і багато людей хворіє. Піду я завтра його навідати. Таж ми ровесники та приятелі були. Разом у війську служили, всю війну перебули, тай покумались...

І справді кум Микола ще таки того самого дня під вечір, не чекаючи завтра, пішов до кума Івана.

— Слава Ісу!

Іван лежав на постелі, дуже мучився, бо не давало йому дихати, ледви вишептав „Слава во віки“ і закашлявся.

Микола приблизився до постелі, подав йому руку і став до недужого придивлятися. Не пізнав його. Лежав страшенно виснажений, змарнілий, аж почорнів на лиці, з котрого вибивалися кістясті вилиці. Очі запали в голову і неначе огники в ямі блистіли.

— Щось з тобою, куме, погано — ти змарнів дуже...

— Не можу їсти — простогнав Іван і знову став кашляти аж душився. Микола підвів йому голову вгору і тепер ще краще побачив, що з кума Івана остали лиш кости та шкура...

— А що вам їсти дають?

— Те, що все. Кулешу, юшку, борщу, хліба...

— Вам чогось би кращого, от би курочку зварити, молока...

Почувши про такі невидані ласощі, Іван лиш рукою замахав, якби хотів сказати, що не для пса ковбаса.

Микола посидів ще часок, побалакав про це та те і попрощався та вийшов з хати, бо страх хотілося закурити, а при недужому не ялось. Вийшов до сіней і тут стрінув Іваниху. Він став скручувати папіроску і забалакав:

— Слухайте, кумо, скажу вам правду, гнівайтеся, або ні, але таки скажу: ви не дбаєте про чоловіка. Він дуже хворий, а не має що їсти. Не соромно вам? Ґазда на пятнацяти морґах землі, чоловік працьовитий та тверезий, а ви, кумо, жалуєте йому молока та мясця трошки?

— А ви, куме, забули, що тепер великий піст, а ви з молоком та мясом очі мені колете...

Кум Микола схвилювався.

— Вибачайте, але для хворого нема посту. Вважайте, кумо, яка зла слава про ваше скупство піде по селу, що хворому молока жалуєте, та якої курочки.

— Куме, не говоріть... Молоко дівчина до міста носить, а мої курочки, славити Господа, як дрохви, аж гріх би різати. Всі несуться аж любо...

Микола сплюнув з досади і пішов до дому.

„А то буде публіка, на все село, як кум з голоду помре“...

А бідному Іванові дотепер і на думку не приходило, що колиб дали йому молока, або курячої юшки, то таки зїв би... І від того став почувати охоту до їди і голод. Як лиш жінка війшла в хату, він дав їй знак, щоб приблизилася.

— Марино, прошептав — я-б так хлипнув курячої юшки, що аж мені пахне; ану, заріж яку курку та звари одну половину, а другу остав на опісля.

— Господи, а тобі що в голову влізло? Ти знаєш, як я в курах кохаюсь... вони для мене як діти, скільки я натрудилась, заки їх викохала... Я би згинула, колиб їх кров побачила... Не турбуйсь, Івасику, дожидай весни, воно тобі певно полегчає і без курячої юшки...

—o—

Минуло так кілька днів. З Іваном було щораз гірше. Кум Микола навідував його часто і кожного разу докорював Іванисі, що чоловіка не пильнує, що вона скупиндряга і люде візьмуть її на язики. — Не помогло нічого. Іваниха все одмовлялась:

— Куме, а деж би я таке зробила! Мої курочки як дрохви. У них найкращі ячечка. Бігме, був би гріх. Як Іван має подужати, то подужає і так, а як йому судилось вмерти, то і курятина йому не поможе...

—o—

За кілька днів помітила Іваниха вранці, що одної курки нема. Прикликала зараз дочку Настю!

— Насте! А де чубата, що її між курми не бачу?

— Я не знаю, вчора позаганяла всі...

— Бодай ти так здорова була... Ти так пильнуєш, ти, худобино незаганяна! Щоб мені зараз курка була, а то тобі голову обідру...

Дівчина стала відмовлятися, та розлючена Іваниха стала її кулакувати та верещати, аж сусіди з хат повиходили. Дівчина вирвалася з рук матері і втекла, а Іваниха пішла до курника за куркою шукати.

Дивилась на банти, поки око не привикло до сумерку, який тут був, опісля стала роздивлятися по землі. На купці гною сиділа чубата, надувшися, мов сова на дощи. Сиділа з заплющеними очима. Налякана Іваниха узяла її в руки. Курка відкрила одно око, подивилася на господиню і заплющила його знову. Іваниха почула, що курка була холодна.

Вона ще більше налякалась... Вийшла на двір, і тут в її голові зродилась думка. Пішла під острішок, де стояла ковбиця і сокира. Зараз курку на пеньок, сокиру в рух і чубата голівка відпала геть далеко... Курка затріпоталася в останніх судорогах і задеревіла. Крови вийшло дуже мало.

Іваниха пішла в хату і приставила на припічку горнець з водою до вогню. Курку поклала на лаві. Іван лежав на постелі і важко дихав...

— Зараз, Івасику, зараз, підожди трохи, потерпи... Ось я для тебе курочку зарізала — буде юшечка, зараз зварю...

Не знати, чи Іван чув це, бо ні раз не звертав на жінку уваги, що нахилилась над ним. Очи поставив у стовп і дивився на стелю. Груди високо відносилися. У них клекотіло мов у градовій хмарі. Іваниха спішилася що сили. Зварила кипяток, опарила курячого трупа, обскубла, справила, поклала в горнець і обложила жаром. А до Івана все промовляла:

— Зараз, Івасику, зараз, підожди трошки, буде юшка, що пальці облизувати, хлепнеш, то зараз подужаєш...

А тимчасом курка варилася в горшку, виставивши з кипятка ноги. Іваниха вкидала туди то соли під смак, то сушеної петрушки, і все до Івана промовляла те саме.

Та вже, як можна було сподіватися, що юшка готова, Іван застогнав раз, відітхнув глибоко, тай перестав дихати.

Іваниха кинулася до нього. Він сконав. Відкритими мертвими очима дивився на стелю, рот був відкритий.

Не було сумніву, що він не жив... Іваниха тільки руками сплеснула.

— Ото раз! Не міг ще пів години підіждати! Стільки заходу...

Вона вибігла перед хату і стала голосити:

— Мій Івасику, моє сонічко ясне, мій господарику, на кого ти мене лишаєш? Яку я собі радоньку дам... Я тобі курочку зарізала, а ти навіть не покушав юшечки, а вона така, що пальці злипалися... Щож я тепер без тебе робити буду-у-у... Нераз ти мені боки оббивав, а я тобі терпіла, а бодай тебе був шляк трафив, що мені світ завязав, і тепер курки мене збавив...

Люде стали збігатися та її уговорювати, а вона голосила та заводила на все село. Люде пішли в хату. На припічку горів огонь, з горшка википала юшка і заливала огонь.

Курячі лапки і шийка без голови щораз більше стирчали з горшка... А на постелі лежав мертвий Іван з розплющеними очима і розкритим ротом, начеб вижидав, коли дадуть курячої юшки проковтнути...

АЛЬКОГОЛІЗМ У ЯПОНІЇ.

Японія видає річно на алькоголічні напитки більше ніж один міліярд єнів. І Японці мають свій народній напиток. Є це саке — горівка з рижу. Тому, що риж є в Японії головним продуктом і найважнішою стравою населення тай тому, що з рижу роблять іще й горівку, то самозрозуміле, що краєва продукція рижу не вистарчає. Треба привозити богато міліонів метричних сотнарів рижу з Китаю та з островів. Річні видатки на алькоголь виносять около три четвертини цілого державного бюджету. Виріб і зужиткування сакі зросли від 1915. до 1923. року на 10 відсотків, пива на 136 відсотків. Річне зужиткування пива досягло суми 100 міліонів єнів. Наслідком непоміркованости зросла і смертність серед населення. Від 1915. до 1924. року збільшилася до 22 на 1000. Алькоголізм спричинив і зріст злочинности, головно серед молоді. Тому не дивота, що і в Японії утворився національний протиалькогольний союз, що має вже 22 кружки та 50,000 організованих членів. Організація ця старається довести до того, щоби в Японії заведено обовязкову прогібіцію. Доказує свої наміри цим, які то спустошення заподіює алькоголізм серед народу так під моральним, як і національно-господарським та суспільним.

—o—

ЧОРНІ ЦВІТИ.

Цвіти чорної барви трапляються лише дуже рідко, як наслідок довготревалого і старанного плекання. В Китаю та в Західній Індії плекають дві ростини, що цвітуть чорно. І так ботанікові Гандель-Мацеті на його останній мандрівці по Китаю в провінції Генан удалося стрінути мотилькувату ростину з чорним грозноватим цвітом, а біля Іраваді на землі повзучий рододендрон, також із гарними чорними цвітами.

—o—

ОГНЕВУ СТОРОЖУ МАЮТЬ І МУРАШКИ.

Директор досвідного ботанічного інституту в Фонтенеббльо біля Парижа, Мішель Дюрант, зробив припадково цікавий досвід із життя мурашок, що причиниться до кращого пізнання тих сотворінь. Раз вечером прохожувався Дюрант по огороді та кинув недокурок папіроски. Папіроска впала на беріг муравлища, яке збурили були діти, що там бавилися. Дюрант запримітив, що недокурок погас богато скорше, ніж звичайно. Це піддало вченому думку, що мабуть мурашки причинилися до того, що папіроска погасла так скоро. Тому зараз на другий день забрався разом із знаною природничкою Комб переводити дальші досвіди. Невеличкий кусник горіючої свічки, прикріпленої на дощечці, вставили у муравлище. В муравлищі закипіло. Звідусіль збігалися сотки мурашок, які всією силою перли на горіючу свічку. Богато з них горіло в полумі, одначе вони не зважали на це й усе нові колюмни наступали тай так довго поливали огонь квасом, який випускали зі себе, аж загасили свічку зовсім. Усе це не тревало довше ніж одну мінуту. Кілька днів пізніше природничка Комб встромила в муравлище ще більшу свічку із сильнішим полумям і запримітила, що мурашки не перелякалися так дуже, як першим разом загрожуючою їм небезпекою, зате почали справжню систематично ведену протиогневу акцію, при кому тих мурашок, які занадто наближалися до огню, зараз відтягали. Цим разом пожежна акція скінчилася до трох хвиль. Найближчу спробу переведено щойно після довшої перерви, щоби переконатися, чи муравлі не забули за той час набутого досвіду. Та мурашки не лише нічого не забули, але за той час наче вправилися в гашенні огню, так зручно взялися до роботи, що кілька разів ставлені свічки гасили по черзі в часі від 10 до 30 секунд, при чому не лише гасили полумя, але навіть небаром витягали свічку з муравлища.

—o—

КОРИСТИ З МУРАШОК.

Проти нерозумного винищування мурашок виступив славний німецький природник і соціольог Герман Айдман. Він довго слідкував життя мурашок і переконався, що ці комахи не лише не є шкідливі для дерев і ростин, але навпаки, приносять нам великі користи, бо винищують дуже богато справжніх шкідників. Айдман радить охоронювати муравлища, бо ствердив, що нпр. одна кольонія червоних муравлів, або одно велике муравлище, може до року винищити около два міліони ріжних комах і гусільниць. Більше як половина цієї добичі це лісові шкідники, що нищать дерева та корчі, а лише одну шесту можна зарахувати до комах, що приносять користь. Ця нерівна пропорція шкідливих комах і нешкідливих, яких ни... щать червоні муравлі, поясн... ється цим, що всі майже ро... пожиточних комах є дуж... хиткі і завдяки розвине... чутливости змислів легко в... ю... перед напасниками-мур... шками, а зате комахи-шкідн... ки переважно більше повільн... порушаються з трудом в... галі маловідпорні. Цікаве сп... стереження згаданого приро... ника про терени, „експльоат... вані“ поодинокими муравл... щами. Терени, на яких по... ють червоні мурашки, є вир... но відмежовані від себе, а ... раз займають навіть сім гек... рів.

